

БОНДАРЕНКО Вікторія Анатоліївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
Львівський державний університет
внутрішніх справ

ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Питання про комунікативну компетентність завжди постає, коли йдеться про якісні характеристики діяльності людей тих професій, у яких фахівці мають справу з людьми. До таких професій належить і діяльність юриста. Зміст професії юриста становить складну, багатокomпонентну систему видів діяльності, серед яких невід’ємними складовими виступають взаємодія з учасниками правовідносин, безпосередня комунікація з людьми. Тому формування комунікативної компетентності у майбутніх юристів є одним із важливих завдань, які повинен ставити заклад вищої освіти, що готує фахівців у галузі права.

Поняття «комунікативна компетентність» трактується

вченими по-різному. Деякі автори під поняттям «комунікативна компетентність» розуміють здатність установлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми. Інші дослідники вважають, що складовою компетентності є певна сукупність знань, умінь і навичок, які забезпечують ефективний перебіг комунікативного процесу.

Володіння мистецтвом діалогічного спілкування в наш час необхідне в усіх сферах суспільних відносин, оскільки діалог є основою людського взаєморозуміння; його роль в роботі майбутніх фахівців права постійно зростає, адже в умовах правової держави особливого значення набуває вміння вести конструктивний діалог, який допомагає демократичному і ефективному розв'язанню проблем, уникненню конфліктів, протистояння та протидії.

За визначенням О. Бовдир, комунікативна компетенція юриста – це, насамперед, обізнаність фахівця із процесами спілкування з різними верствами населення; це вміння у процесі спілкування адекватно застосовувати методи виховання (переконання, бесіда, приклад, навіювання тощо), конкретно

розв'язувати конфліктні ситуації [1, с. 135].

Ефективність мовлення юриста залежить від рівня володіння мовою, правильного вибору мовних засобів, від культури мовлення. Зрозуміло, що досягти високої культури мовлення неможливо без високої лінгвістичної свідомості носія мови, любові до мови, постійного аналізу, удосконалення, шліфування власного мовлення.

О. Калита акцентує увагу на тому, що високий рівень культури мовлення юриста забезпечується комплексом умінь: організовувати процес спілкування, спираючись на знання ситуації, мотиву й мети, на правильне розуміння партнера, встановлення контакту; викликати й підтримувати інтерес до процесу спілкування, поступово розв'язуючи поставлені завдання; викладати інформацію за темою спілкування в монологічній або діалогічній формі, узгоджуючи інформативну насиченість повідомлення з доступним для адресата лексичним матеріалом, синтаксичними конструкціями, інтонаційним оформленням; словом і ділом впливати на партнерів, переконувати їх, схилити до своєї думки; оцінювати діяльність

співрозмовника на кожному етапі в такій формі, яка сприяє подальшому спілкуванню, а також самооцінці й аналізу власної мовленнєвої діяльності тощо. Зазначені умови забезпечують ефективний перебіг професійної комунікації юристів [2, с. 38].

Формування комунікативної компетентності майбутніх юристів, відбувається під впливом різноманітних соціальних, психологічних та педагогічних чинників. Комунікативна компетентність є результатом навчально-пізнавальної і практичної діяльності, а також результатом власного життєвого досвіду [3].

Слід зазначити, що якості та здібності комунікативної компетентності не є природними, їх формування мусить бути свідомим, цілеспрямованим, зумовленим професійними потребами. На відміну від юридичних знань, які постійно здобуватимуться і вдосконалюватимуться фахівцем у практичній діяльності, знання щодо норм соціальної (в тому числі професійної) поведінки і комунікативні знання та здібності повинні набуватися протягом навчання, оскільки часу та можливостей для засвоєння цього в процесі виконання

службових обов'язків не передбачається. Таким чином, формування та виховання комунікативної компетентності є завданням закладу вищої освіти [4, с. 103].

Комунікативна компетенція юриста охоплює такі навички: встановлення та підтримання психологічного контакту з будь-яким співрозмовником, подолання комунікативних бар'єрів; впевнене володіння вербальними та невербальними засобами впливу; вміння розпізнавати невербальні сигнали, розуміти внутрішній стан співрозмовника та його психологічні особливості; здатність відрізнити правдиві свідчення від неправдивих; володіння культурою спілкування та мовлення; гнучкість у зміні стилю комунікації в конфліктних ситуаціях; критичне ставлення до власних дій, самоаналіз та почуття гумору.

Цілісна система соціально-психологічних методів формування комунікативних навичок допомагає майбутнім юристам визначити свою професійну ідентичність, розвинути психологічну готовність до комунікативної діяльності, а також сформувати ціннісне ставлення до професії, людей та

навколишнього світу. Це, своєю чергою, створює основу для усвідомленого занурення в юридичну культуру.

Сформована комунікативна культура юриста сприяє його професійному зростанню та самореалізації, адже його робота передбачає постійну взаємодію з людьми. Майбутні правники повинні бути готові до різноманітних ділових контактів, дотримуючись принципів взаємоповаги, підтримки, справедливості й об'єктивності. Тому одним із ключових завдань професійної освіти є пошук ефективних методів формування комунікативної культури юристів. Саме її високий рівень є запорукою успішного виконання професійних обов'язків та ефективного вирішення робочих завдань.

Отже, комунікативна компетентність формується завдяки безпосередній взаємодії та ґрунтується на досвіді спілкування. Цей досвід набувається не лише в особистій комунікації, а й опосередковано. У процесі розвитку комунікативних навичок людина засвоює методи аналізу комунікативних ситуацій, використовуючи як словесні, так і візуальні форми, притаманні культурному середовищу.

Таким чином, комунікативна компетентність правника – це комплекс знань, умінь і навичок, що дозволяють йому ефективно спілкуватися та взаємодіяти в будь-яких життєвих ситуаціях із різними типами особистостей, спираючись на свій досвід і культуру спілкування.

Список використаних джерел:

1. Бовдир О. Комунікативна культура юриста: сутність та особливості. *Молодь і ринок*. 2011. № 5. С. 132–135.
2. Калита О. П. Концептуальні підходи в дослідженні комунікативної компетентності. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2014. Вип. 35. С. 36–39.
3. Ляшенко І. В. Компонентний аналіз комунікативної компетенції майбутніх юристів. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2014. Вип. 1. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_1_8.
4. Ситянін В. В. Практичні аспекти формування правової компетентності науково-педагогічних працівників вищої школи. *Вісник післядипломної освіти*. 2009. Вип. 13. С. 100–107.